

החלק השני

הרגשים ורגשות על פי פרשת השבוע

בס"ד

פרשת וירא | עלון מס' 51

'אגואיזם'

כ: וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקֵת סֹדִם וְעִמְרָה כִּי רָבָה וַתִּשָּׂאתֶם כִּי כְבֹּדָה מְאֹד:

מבואר בחז"ל על הנהגות והרשעות של אנשי סדום... הייתה זו מערכת של חוקים ושפיטה עקומה... שבעיני האדם נראית מעוותת... זה היה קו ברור, וצריך להבין מה היה השורש של ההנהגה הזו, מה הוא הגורם לעיוות שכזה... למתוח אנשים על מיטה... למרות ריבה בדבש... וכל מי שפוצע את חברו חייב לשלם לו, כי הרי הוא הקיז לו דם...

בהיגיון הפשוט הרי שופט מנסה להראות שהוא שופט לפי כללי המוסר... לפי ההיגיון... לפי אמות הצדק והיושר... מה קרה כאן שעיוות כל כך גדול משתרש בעיר אחת... וכמו שכתוב שכאשר המלאכים הגיעו להתארח אצל לוט - **ד: טָרָם יִשְׁכְּבוּ וְאִנְשֵׁי הָעִיר אֲנָשֵׁי סֹדֶם נִסְבוּ עַל הַבָּיִת מִנֶּעֱר וְעַד זָקָן כָּל הָעָם מִקְצָה:** כל העם, זקנים וצעירים, שותפים להתנהלות המעוותת הזו והעקומה הזו... מה היה השורש של זה???

דבר נוסף צריך להבין - **וְלוֹט יָשָׁב בְּשַׁעַר סֹדֶם וַיֵּרָא לוֹט וַיִּקָּם לִקְרֹאתָם וַיִּשְׁתַּחֲוּ אֲפִים אֲרָצָה:** כותב רש"י - **וְלוֹט יָשָׁב בְּשַׁעַר סֹדֶם. יָשָׁב כְּתִיב, אוֹתוֹ הַיּוֹם מִיָּנוּהוּ שׁוֹפֵט עֲלֵיהֶם...** מן הסתם אם מינו את לוט לשופט, הרי מסתבר שהוא היה ראוי לשפיטה... הוא היה בקליקה הנכונה... הוא ידע מה הם כללי השפיטה במחוז... הוא עבר את הבחינות המחמירות ביותר של לשכת עו"ד, אם כן מה ראה לנכון לעשות את טעות חייו ולהזמין אורחים אליו הביתה... ולא סתם... אלא **וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד -** להתחנן אליהם שיעזבו אליו... הלו... אתה שופט עליון... מה קרה לך ???

האמת שמרגיש פה ששורש החטא של אנשי סדום היא, האגואיזם על גבול הקומוניזם... שיטת הקומוניזם הייתה שאין פרט... כולם דואגים לכלל - יש אמא רוסיה וכולם צריכים לדאוג לה... אתה לא רלוונטי כפרט... רק אם אתה דואג לכלל... אז אתה זכאי גם לחיות על חשבון הכלל... אין לך... אין אתה... יש כולם... יש כסף משותף... בסדום שכללו את השיטה - אתה דואג לעצמך, אבל בתנאי שלא תפגע בכלל...

נתינת צדקה לעני - וכי מה אכפת לכם אם אני נותן צדקה לעני??? אם אני יביא פרוסת לחם לרעב ?? חלילה... מה פתאום... אם הוא יחיה ויקבל ממך, מחר הוא יבקש מהשני ומהשלישי... אנחנו לא רוצים זרים... לא רוצים פה אורחים... שאף אחד לא יחיה על חשבוננו... שלא יחלמו להשתקע כאן... כל אחד שמגיע לוקח מאיתנו... אם פתחת לך את

הראש אני עוד ישלם לך על הנזק? הגזמת... הרי הקזתי לך דם, עשיתי לך טובה... בעיר שלנו אין טובות... על טובות משלמים, - כל נתינה לזולת היא בעצם על חשבונך... כשאני נותן לשני זה יורד ממני... זה סדום...

לעומת זאת אצל אברהם אבינו אבי האומה רואים הנהגה הכי הפוכה שיש... כל מחשבותיו על האחר... להעניק... לשותף את השני... אברהם אבינו הבין שהנתינה... החסד... זה מה שנשאר אצלי... זה בונה אותי... כל המטרה של אברהם כל היעוד, זה חסד לאברהם... הכנסת אורחים ללא גבול... לא משנה באיזה מצב הוא נמצא... לוט נשבה בשבי?? רצים למלחמה לחלץ אותו... הקב"ה עומד להפוך את סדום... אברהם לא מבקש מילה אחת על לוט הוא מבקש רק על סדום - **אולי יש חֲמִשִּׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר -** אולי... אולי... תגיד אברהם מה אכפת לך מאנשי סדום... רעים... רשעים... רואים מה היה הרצון היחיד של אברהם... למצוא זכות בכל אחד... לדאוג לשני... שיהיה אכפת לך מהשני...

החינוך הזה הושרש בכל מי שהיה צמוד לאברהם... גם לוט, קיבל חינוך של חסד... וכשהמלאכים הגיעו הוא פשוט לא יכל לעמוד מנגד... זה חסד של אורחים... הוא חייב... הוא מתחנן... זה חזק ממנו... אבל זה לא שינה לו בכי הוא זה את הראש הסדומי שהיה לו... כאשר כל סדום דופקים על דלתו בדרישה להוציא את האורחים, ההצעה הגאונית שלו היא, אני יוציא את שני הבנות שלי במקום האורחים... תגיד אתה נורמלי?? אתה הגיוני?? לא... אורחים זה מסורת מאברהם... הבנות?? זה אין מסורת... קחו במקום...

קשים חייו של האגואיסט - כי אמנם נראה כי הוא אכן דואג לעצמו והוא המסודר... אך האמת שהחברה מקיאה מתוכה את האגואיסט... זה הרי תמונת מראה... כשאדם עושה דואג רק לעצמו, הרי החברה שסביבו אכן דואגת לשקף לו את זה חזרה... אם אתה דואג לעצמך... אז אכן נשתדל לדאוג לך שבאמת תדאג לעצמך... ותאלץ להילחם בשביל להשיג לעצמך... כי אנחנו גם דואגים לעצמינו... אך כשהאדם דואג לסביבתו... לידידיו... לקרוביו... הרי החברה מבינה שהנה האדם שדואג לנו הבה נדאג לו... יוצא שהאגואיסט מפסיד פעמיים... גם לא דואגים לו... וגם דואגים שהוא ידאג לעצמו... לעומת האדם העושה חסד עם הסובבים אותו... הרי הוא מרוויח פעמים גם הוא נותן ומעניק... וגם הסביבה דואגת לו...

ברור אם כן מדוע העונש של סדום היה להפוך אותה... כזו הנהגה... כזו עקמימות... כזו רשעות... אין ברירה... להפוך מן היסוד... זה לא סתם כליה... זה הפיכה... מהשורש...

שבת שלום
ומבורך

מידה כנגד מידה...

ד: יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ:

יקח נא. על ידי שליח, והקב"ה שלם לבניו על ידי שליח, שנאמר וירם משה את ידו ויך את הסלע: (רש"י)

בגמרא במסכת בבא מציעא (פו:) - אמר רב יהודה אמר רב כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו עשה הקב"ה לבניו בעצמו וכל [מה] שעשה אברהם ע"י שליח עשה הקב"ה לבניו ע"י שליח - ואל הבקר רץ אברהם - ורוח נסע מאת ה', ויקח חמאה וחלב - הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, והוא עומד עליהם תחת העץ הנני עומד לפניך שם על הצור, ואברהם הולך עמם לשלחם - וה' הולך לפניו יומם, יקח נא מעט מים - והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם.

יש להבין מה ההקשר בין הפעולות שאברהם עשה עם המלאכים, למה שהקב"ה עושה בעתיד עם בניו של אברהם??

מרן הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל - מבאר כי ההנהגה של מידה כנגד מידה, זה לא סיבה ותוצאה... זה לא עונש... אלא זו מציאות של הנהגה... במה שאתה נוהג כך נוהגים איתך... אתה קובע איך צורת ההנהגה איתך... כל מעשה שאברהם עושה, הוא לא רק פועל בעצם העשייה של נתנת לשון של בקר או שהוא רץ לקראת האורחים, שזה ודאי מצווה בעצם... אלא במעשה הזה הוא פועל הנהגה עתידית של מציאות שמימית כלפיו... כלפי צאצאיו... הרי ודאי שהייתה לאברהם סיבה למה הוא מתעסק בחמאה ובחלב ולא במים... את זה הוא מבקש מהשליח שיעשה... הייתה לו סיבה מוצדקת... אבל בהנהגת המראה של מידה כנגד מידה... את מה שהוא בעצמו עשה זכו בניו אחריו לקבל ישירות מידיו של הקב"ה, ומה שהוא עשה ע"י שליח אזי בניו קבלו את זה רק ע"י שליח...

ביתר עומק נבין, שכאשר אדם מקיים מצווה כל שהיא... וטורח עליה במאמץ... פיזי... ממוני... מחשבתית... הרי שבמציאות הוא מזמין לעצמו הנהגה של מידה כנגד מידה, שגם בשבילו יטרחו... ויתאמצו... ואם הוא זוכה להכניס מחשבת קיום לשם שמים, לקיים רצון בוראיו... הרי שהוא משדרג את המצווה עשרת מונים, כי כעת הוא לא רק עושה פעולה פיזית, אלא גם המחשבה שלו מרוכזת בעשיית המצווה, זה מזמין לו גם הנהגה של מידה כנגד מידה משודרגת... באותה הצורה...

ולהבנת הדברים מובא במסכת ראש השנה (יז.) רבא אמר כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו שנאמר נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע - ולכאורה מה זה הפרוטקציה הזו... אדם שיש לו פשעים - 'כל פשעיו' כלשון

הגמרא... והוא מעביר על מידותיו, אז גם מעבירים לו את העוונות שלו... וזהו חידוש גדול מה זה איך כל העברות שלו נמחקו?? ככה סתם?? רואים גם מכאן שההנהגה הזו של מידה כנגד מידה היא מציאות בהנהגת ה' - אם אתה כשמכעיסים אותך... פוגעים בך... אתה יודע להעביר... למחוק... למחול... אז הקב"ה אומר - זה בן אדם מסוג אחר... אני גם מעביר לו... אני מוחק לו...

האמת שזה מאד מחזק את האדם לנהוג בטוב, כי חוץ ממה שהאדם מצווה לקיים רצון בוראו, אם יודע כי בהנהגה שכזו הוא יזכה להנהגה שמימית בחזרה, אז ודאי ששווה יותר להשקיע ולהתאמץ יותר, בכל קיום מצווה... בכל הארת פנים... בכל חסד... בכל דבר... כל מאמץ שאתה עושה אתה מעורר על עצמך מידה כנגד מידה בהארה חוזרת...

ובמחשבה נוספת, הרי ההנהגה הזו היא לא רק כלפי מעלה, היא מציאות שבין בני האדם... אם האדם הוא מאיר פנים ומקרין לכל סביבותיו, אור וטוב לב, הרי הסביבה מחזירה לו טוב, ומכבדת אותו... איזהו מכובד המכבד את הבריות - כשאתה רוצה להיות מכובד זה רק אם אתה מקרין כבוד לבריות עצמם... אם אתה בעל חסד... הרי הסביבה תרצה להקרין לך באותה המטבע שבה אתה משתמש... הם ישפיעו עליך חסד... ולא כתמורה, אלא כי זה נותן לאדם חשק לנהוג במטבע שבה משתמשים כלפיו...

לעומת זאת אם אתה 'קובץ הערות' - הולך מאחד לשני ומחפש להעיר הערות... הרי שכולם ינהגו כלפיך בתמונת מראה, ויחפשו מה לא בסדר אצלך לפני שאתה 'מעורר' אותם...

וברובד נוסף - כאשר בא נתן הנביא להוכיח את דוד המלך ע"ה על לקיחת אשת אוריה החיתי, וסיפר לו על שני שכנים, האחד עשיר והשני עני. לעשיר היה רכוש רב, הרבה צאן ובקר, ולרש אין כל, רק כבשה אחת קטנה, ממנה מתפרנס. פעם אחת הגיע אורח לביתו של העשיר והוא בקמצנותו חמל על צאנו, לקח את כבשת הרש, שחט אותה והכין סעודה לכבוד האורח. שאל נתן הנביא מה דינו של איש זה? נזדעזע דוד המלך ופסק: "חי ה' כי בן מוות האיש העושה זאת", אמר לו נתן הנביא: "אתה האיש", מיד אמר דוד: "חטאתי לה".

דוד המלך אילולא המשל לא הבין את הנמשל... רק אחרי ששמע את המשל הבין לעומק שהוא הנמשל... זה מידה כנגד מידה... מה שעשית זה רק המשל... התוצאה של הדברים שלך זה הנמשל... את המשל אתה עושה - את הנמשל אתה תקבל...

מכאן ניתן ללמוד כי גם בעולם האמת דינו של האדם יהיה לפי מה שהוא פסק בימי חייו - יראו לאדם איך נהג... ואיך פסק... העולה מן הדברים, כי האדם בהנהגתו יקבע איך יראה משפטו ודינו... האדם קובע לעצמו... לפי איך שהתנהגת - ינהגו איתך...